

Ceny elektriny v Európe sú na historicky najvyššej úrovni

Európa čelí riziku ďalšieho energetického dominového efektu, podobného tomu, ktorý nastal počas zimy 2016-17, čo malo za následok skok v nákladoch na energiu.

V decembri 2021 francúzska EDF uviedla, že štyri jadrové reaktory budú nútené odstaviť z dôvodu núdzovej údržby, čím sa zníži kapacita elektrického energetického systému krajiny do polovice januára. Francúzsko je už dlho čistým exportérom energie v Európe, no v súčasnosti vyžaduje vyšší dovoz, aby uspokojil domáci dopyt. V decembri bolo do Francúzska dovezených 11,8 gigawattov energie z Nemecka a Belgicka, čo je varovné číslo pre to, čo príde. Cena elektriny v Poľsku na dennom trhu sa v ten istý deň vyšplhala o 110 percent na 344 eur za MWh.

Posun v pozícii Francúzska v európskej elektrickej rozvodnej sieti zvýšil riziko dominového efektu, keďže ostatné krajiny čelia v dôsledku tohto kroku nižšiemu dovozu a vyšším nákladom. Stalo sa to v zime 2016-17, keď mnohé jadrové bloky vo Francúzsku boli mimo prevádzky, ale môže sa to stať znova dnes, keď sú náklady na energiu a plyn už vysoké.

Veľkoobchodné ceny elektriny dosiahli čerstvé maximá podľa údajov z národných energetických trhov a európskej platformy EEX. Vo Francúzsku, Nemecku, Holandsku, Belgicku, Švajčiarsku, Rakúsku, Slovinsku, Chorvátsku, Maďarsku, Taliansku a na Slovensku bola v určitom čase cena nad 400 eur za MWh. Bulharsko a Grécko majú najnižšiu cenu spomedzi krajín pokrytých platformou Energy Live, a to 342 EUR. Cena za MWh v Srbsku je 396 EUR, zatiaľ čo v Rumunsku je to 395 EUR.

Najväčšou príčinou rastu cien elektriny je zemný plyn. Približne 80 % nárastu sa pripisuje plynu, pričom zvyšných 20 % súvisí s rastúcimi cenami CO₂, čo zdôrazňuje význam objemu plynu v európskom podzemnom skladovaní. Počas leta neboli hladiny úplne naplnené. Využitie kapacity zimných skladov vyvrcholilo 1. decembra na úrovni 67,5 percenta a odvtedy kleslo pod 60 percent, čo je úroveň zvyčajne dosiahnutá v januári. Ak je zima veľmi krutá, do februára alebo marca môže klesnúť na nebezpečne nízke úrovne. Zdá sa, že energetický trh to zohľadnil, pretože mesačné energetické zmluvy v kľúčových krajinách ako Nemecko a Francúzsko sú vo februári vyššie ako v januári.

Priemerná cena energie pre domácnosti v Európe v roku 2020 bola 21,26 centov za kilowatthodinu (centov/kWh), čo je o 13 % viac v porovnaní s priemernou cenou 18,8 centa/kWh pred desiatimi rokmi. Spojené kráľovstvo (39 percent) a Grécko (36 percent) zaznamenali najväčšie zvýšenie nákladov v tomto období. Maďarsko (-33 percent) a Nórsko (-28 percent) zaznamenali najvyšší pokles cien elektriny pre domácnosti. Sadzby elektriny vzrástli v rokoch 2019 až 2020 v Litve o 13,6 percenta a v Poľsku o 12,9 percenta v dôsledku rastúcich nákladov na energiu. Najväčší percentuálny pokles cien zaznamenalo Holandsko (-31,0 percenta), najmä v dôsledku zníženia daní. Pokles cien bol spôsobený najmä nižšími nákladmi na energiu v Lotyšsku, Slovinsku a Švédsku.

Už niekoľko rokov po sebe majú najvyššie ceny elektriny v domácnostiach v Európe Nemecko (30,34 centa) a Dánsko (28,33). V uvedených krajinách sú náklady na kilowatthodinu viac ako trikrát vyššie ako v Bulharsku (9,97 centov). O tretie a štvrté miesto v rebríčku cien elektriny súperia Belgicko (27,92 centa) a Írsko (24,13 centu). Španielsko je s 22,39 centmi za kilowatthodinu na piatej pozícii.

Ceny energií v EÚ sú ovplyvnené rôznymi faktormi, ako je geopolitická poloha, dane, sieťové poplatky a environmentálne náklady. Za posledných desať rokov zostali ceny obstarávania energie a dodávok (sieťové náklady) v Európe stabilné. Priemer sa zvýšil z 12,3 centa za kWh v roku 2010 na súčasných 12,7 centa.

Najvýraznejší rozdiel tvoria dane a odvody. Ich podiel na trhu sa postupne zvyšoval z 25,6 percenta v

roku 2011 na 40,3 percenta v roku 2020. Tieto čísla sa v jednotlivých krajinách značne líšia, pričom Dánsko má mieru 66 percent a Nemecko 53 percent. Holandsko má najnižšiu daňovú sadzbu (3,4 %) vďaka systému návratu. Malta je podobne blízko spodnej časti daňovej stupnice so sadzbou dane iba 6 %. DPH sa pohybuje od 4,8 percenta na Malte do 21,2 percenta v Maďarsku, pričom priemer EÚ je 15,5 percenta z celej ceny.

Od roku 2010 stúpili ceny elektriny takmer v každej európskej krajine. Existujú však značné rozdiely v množstve peňazí, ktoré je možné minúť okrem ceny za kilowatthodinu. Pre lepšie európske porovnanie sa používa fiktívna mena PPS, čiže štandard kúpnej sily. Pri prepočte hrubej domácej produkcie krajiny na obyvateľa na štandardy kúpnej sily (PPS) sa berú aj ďalšie úvahy.

Podľa európskych údajov o cenách elektriny mieniajú zďaleka najviac nemecké a dánske rodiny, zatiaľ čo najmenej Bulhari. Keď sa však výdavky merajú z hľadiska kúpnej sily, najdrahšiu elektrinu má Chorvátsko, nasledované Rumunskom a Poľskom. Nemecko je na šiestom mieste. Luxembursko, Holandsko a Spojené kráľovstvo majú z hľadiska kúpnej sily najlacnejšiu elektrinu v Európe.

Source URL: <https://patriot-nrg.com/sk/content/ceny-elektriny-v-europe-su-na-historicky-najvyssej-urovni>